

Łukasz Samiec
OFMConv

Maryja
i „preferencyjna opcja
na rzecz ubogich”

Projekt soteriologii
profetycznej w świetle
teologii latynoamerykańskiej

99

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
I. SYMBOLIKA MARYJNA – KU PARADYGMATOWI WOLNOŚCI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ	23
1. „Od Konkwistadory do Wyzwalającej” – zmiana „pozycjonowania” Maryi w świecie latynoamerykańskim	25
1.1. Maryja w tle konkwisty	26
1.1.1. Religijność w służbie siły – chrześcijaństwo iberyjskie a religie indiańskie	27
1.1.2. Ewangelizacja, konkwista czy zderzenie kultur	31
1.1.3. Religijność konkwistadorów a recepcja Indian	34
1.2. Od „matki uciskanych” do „matki wyzwolenia” – przygotowanie miejsca Maryi	37
1.2.1. Mity kulturowe o kobietach jako prototypy Maryi	38
1.2.2. Upadek świata indiańskiego i Guadalušana jako aktualizacja	41
1.2.3. Matka – <i>Tonantzin</i> a Maryja	44
1.3. Maryja w przestrzeni macierzyństwa latynoamerykańskiego	48
1.3.1. <i>Machismo</i> – synostwo – macierzyństwo	48
1.3.2. Macierzyństwo a ucisk	52
1.3.3. Macierzyństwo telluryczne	54
2. Maryja a zwrot antropologii od androcentrycznej ku humanocentrycznej	59
2.1. Maryja – kobieta wolna	62
2.1.1. Maryjna korelacja doświadczenia historyczności i nieograniczoności	62

2.1.2.	Tradycja kobiet tworzących i wyzwalających naród podstawą mariologii latynoamerykańskiej	67
2.1.3.	Maryjno-profetyczna hermeneutyka życia chrześcijańskiego	70
2.2.	„Grzech strukturalny” a antropologia inkluzywna	74
2.2.1.	Teologia kobiety próbą odpowiedzi na „grzech strukturalny”	75
2.2.2.	Maryja „proroczym krzykiem” w kulturze milczenia	78
2.2.3.	Maryja-kobieta – antropologiczno-teologiczna figura „nowego ludu Boga”	79
2.3.	Maryja archetypem kobiecości	82
2.3.1.	Kobiecość jako forma rozumienia mariologii	83
2.3.2.	Maryja „Bożą gramatyką”	85
2.3.3.	Maryja-dziewica – „przestrzeń zbawienia” – sposobem bycia i bytowania	88
II.	MIEDZY UBÓSTWEM A PROROCTWEM – SOTERYJNA HERMENEUTYKA RELACJI	95
3.	Uboga Maryja – zawsze złączona z Jezusem	97
3.1.	Ubogi sakramentem Chrystusa	99
3.1.1.	Ubóstwo Jezusa jako kenotyczna solidarność wcielenia	99
3.1.2.	Jezus „ubogi Ojca” a darmowość miłości	103
3.1.3.	Identyfikacja jako model sakramentalności	107
3.2.	Maryja jako „uboga Jahwe”	109
3.2.1.	Rozwój znaczenia ubogiego jako <i>anawim</i>	110
3.2.2.	Historyczność Maryi udziałem w kenozie Jezusa	113
3.2.3.	Ταπεινωσις	115
3.3.	Ubogi jako droga wyzwolenia	119
3.3.1.	Prakseologia wyzwolenia w świetle soteryjnej hermeneutyki doczesności	119
3.3.2.	Wyzwoliciel-wyzwolenie	123
3.3.3.	Maryja i ubodzy – podmiotem Bożego wyzwolenia	126
4.	Prorocze orędzie Jezusa o królestwie Bożym a Maryja jako jego „uczennica”	133
4.1.	Korelacja Jezus – królestwo – ubodzy	134
4.1.1.	Jezus ewangelizujący ubogich	135
4.1.2.	Królestwo Boże jako zbawienie rozpoczynające się w doczesności	139

4.1.3.	Nadzieja jako soteryjna interpretacja królestwa Bożego	141
4.2.	Królestwo Boże jako horyzont soteriologiczny	145
4.2.1.	Królestwo Boże jako οὐτόπια pomiędzy protologią a eschatologią	146
4.2.2.	Bóg królestwa Bożego	150
4.2.3.	Naśladowanie Jezusa jako wymóg królestwa Bożego	152
4.3.	Maryja Królową ze względu na królestwo Boże	156
4.3.1.	Maryja uczennicą i nauczycielką Ewangelii	157
4.3.2.	Maryja jako <i>gebirâh</i> (funkcja) królestwa Bożego	160
4.3.3.	Maryja w realizacji królestwa obiecanego ubogim	163
III.	KOŚCIELNO-SPOŁECZNY HORYZONT SOTERIOLOGII PROFETYCZNEJ	169
5.	Maryja a tożsamość Kościoła	171
5.1.	Od <i>extra Ecclesiam nulla salus</i> do <i>extra pauperes nulla salus</i>	172
5.1.1.	Eklezjologia latynoamerykańska jako recepcja eklezjologii Soboru Watykańskiego II	173
5.1.2.	<i>Primus locus in Ecclesia pauperibus reservandus est</i>	178
5.1.3.	Misja Kościoła ubogich	180
5.2.	Rola Kościelnych Wspólnot Podstawy w procesie zbawczym	183
5.2.1.	Odczytanie kontekstu historycznego jako początek CEBs	184
5.2.2.	CEBs jako potencjał ewangelizacyjny	189
5.2.3.	CEBs i Maryja	191
5.3.	Maryja jako soteriotypiczny model Kościoła	194
5.3.1.	Maryja i ubodzy jako model ekumenizmu ewangelizacyjnego	195
5.3.2.	Maryja jako figura profetyczna Kościoła	198
5.3.3.	Kobiecość Maryi modelem relacji eklezjologicznych	201
6.	Od „marianizmu” do mariologii społecznej	207
6.1.	Znaczenie społeczno-polityczne maryjnej intuicji ludowej	208
6.1.1.	Więź z Maryją podstawą dogmatyki ludowej	209
6.1.2.	Maryja inspiracją dla młodych w transformacji świata	213
6.1.3.	Maryja strażniczką równowagi relacji w świecie	215

6.2.	Dogmaty mariologiczne i ich potencjał społeczno- -polityczny	218
6.2.1.	Metoda latynoamerykańska	218
6.2.2.	Maryja jako Θεοτόκος i Dziewica figurą wzajemnej wierności Boga i człowieka	221
6.2.3.	Niepokalane Poczęcie i Wniebowzięcie Maryi jako misterium Boga o życiu	228
6.3.	Maryja i zaangażowanie społeczne	231
6.3.1.	Maryja odczytująca, rozumiejąca i transformująca rzeczywistość	231
6.3.2.	Wiara Maryi podstawą zaangażowania społecznego	233
6.3.3.	Maryja prorokinią sprawiedliwości czasów mesjańskich	236
	Zakończenie	241
	Bibliografia	247
	Indeks osób	267